

Het beste van twee systemen

Annette Embrechts

Ruim een jaar nadat Nanine Linning door Tanztheater Osnabrück werd gevraagd de boel eens wat op te komen schudden, is haar eerste productie *Synthetic Twin* in Nederland te zien. Linning vroeg zich bij het maken af hoe Siamese tweelingen met elkaar communiceren, met twee besturings-systemen op één lichaam. 'Wat gebeurt er dan bijvoorbeeld bij verliefdheid?'

■ foto Kalle Kuikkaniemi

Het was een raar contrast bij de première van *Synthetic Twin*, eind november vorig jaar in Osnabrück. Buiten op het plein was de kerstmarkt in volle gang. Met Glühwein, Bratwurst, Weihnachtskuchen en dito geuren. Duitser kon het bijna niet. Binnen in Theater am Domhof was echter van Duitse folklore niets meer te merken. Daar zorgde de Nederlandse choreografe Nanine Linning (33) voor een ware moderne danssensatie door het Duitse publiek te verrassen met een sterk beeldende dansvoorstelling over de wonderlijke verschijning van Siamese tweelingen. *Synthetic Twin* blonk uit in videoprojecties, klittenbandduetten, suikerspinpruiken, baljurken, gemanipuleerde poppenlijven en uiteindelijk een beklimming van het metershoge halfronde achterdoek.

Dat waren ze in Osnabrück niet gewend. Ze hadden er wel op gehoopt. Staande ovaties vielen Linning ten deel. De directeur van het stadstheater had de jonge Nederlandse choreografe naar Osnabrück gehaald om het ingedutte dansgezelschap van het theater flink op te frissen. En dat

was Linning wel toevertrouwd, met haar rijkdom aan ideeën en haar wens om multidisciplinair te werken. Linning had ja gezegd omdat ze in Osnabrück kansen kreeg waar ze in Nederland nog jaren op zou moeten wachten. Zoals het regisseren van een dansopera, het maken van een dansfilm en het gelijkwaardig werken met dans, mode, muziek, video en beeldende kunst.

'Ik ben gebeld met een prachtig aanbod. De schaal waarop ik kan werken, de hoeveelheid mensen die ik tot mijn beschikking heb, zo'n kans krijg je in Nederland niet als je 33 bent', licht Linning haar overstap naar de burens toe tijdens haar aanwezigheid bij De Nederlandse Dansdagen begin oktober in Maastricht. '*Synthetic Twin* had ik in Nederland niet kunnen maken. De complexiteit van alle betrokken disciplines, de videobeelden, het decor, het licht en de hoeveelheid repetities. Er hebben vijftig, zestig mensen aan deze voorstelling gewerkt. Zo'n stadstheater heeft veel mankracht in huis, om je te ondersteunen. De schaal is groter dan in Nederland.'

'*Synthetic Twin* had ik in Nederland niet kunnen maken'

Het laatste weekend van september, net voor de Nederlandse Dansdagen, was het weer raak in Osnabrück. Linning presenteerde haar eerste regie van een grote dansopera, *Madame Butterfly* van de Italiaanse componist Giacomo Puccini. 'Hooglijk esthetisch genot', schreef de Duitse pers. 'Beelden met dwingende schoonheid.' En 'Het premièregejubel kende geen grenzen.'

Linning lijkt nog onder de indruk van de lovende ontvangst. Keihard heeft ze gewerkt om de twee gescheiden werelden van dans en zang gelijkwaardig te laten versmelten. 'Dansers en zangers werken totaal verschillend. De eersten zijn onderzoekend, tasten grenzen af en brengen creativiteit in. Zangers willen horen wat ze moeten doen. Zangers krijgen stemtraining en acteertechniek maar geen les in fysieke communicatie. Ze zijn niet gewend zich uit te drukken met hun lichaam. Ze spelen een rol in plaats van dat ze een rol zijn.'

Leunen op dansers

In het begin waren de zangers in verwarring. Ze moesten wennen aan de zoekende, experimenterende werkwijze van Linning. Ze hadden zelden meegemaakt dat iemand het concept vijf keer durfde te wijzigen in drie dagen tijd. 'Ze vielen steil achterover toen ze hoorden dat er geen tafels en stoelen op het toneel zouden komen. Zij denken in handelingen, ik in beelden. Ik wilde die opera niet in handelingen uitbeelden, maar de onderliggende emoties rond liefde, verlies, wanhoop en zelfmoord overbrengen via zang, dans en beeld. Ik heb hen toen uitgelegd dat vijf weken repetitietijd bij mij een proces betekent van geza-

■
foto Kalle Kuikkaniemi

menlijk zoeken en doorzoeken. En dat een lichaam in staat is om van alles te communiceren. Daarbovenop hoef je niet nog eens te doen alsof je sterft.'

Alle zangers – het waren er 40 – gingen uiteindelijk om. 'Ik heb hen met oefeningen uit hun neiging tot psychologi-

Iris van Herpen (26)

'Nanine heeft veel modeshows van mij bezocht en mij toen benaderd om samen te werken. Ik heb zelf ook veel gedanst, tot mijn achttiende heb ik op klassiek ballet gezeten en nog wat moderne dans tussendoor gedaan. Maar na de modeacademie ben ik gestopt met dansen. Het ontwerpen vraagt nu alle aandacht. Bij mijn kleding gaat het altijd om beweging, hoe die valt als iemand erin loopt. Ik trek het zelf ook altijd aan. Ik kies voor enorm veel details en die moeten zich tijdens het bewegen precies verhouden tot de motoriek van het lichaam. Ik ontwerp zelden vanuit een grote lap stof maar altijd vanuit kleine onderdeeljes. Die veroorzaken een spannend grafisch effect. Ik laat bijvoorbeeld garens tot hele dunne strengen opdraaien, zodat ze in geweven staat onverwacht gaan glanzen. Ateliers zijn er niet altijd blij mee: het is enorm veel handwerk. Maar ik neem liever de tijd om iets af te maken dan dat ik concessies doe. Voor de dansvoorstellingen van Nanine hoef ik niet veel concessies te doen, behalve dat er goed in moet kunnen worden gedanst. De stof moet bijvoorbeeld ademen. En ik heb geleerd dat al te veel detaillering niet meer werkt op het podium. Dat ziet niemand meer.'

seren gehaald. Hen met gesloten ogen op dansers laten leunen om te voelen dat je je gewicht in vertrouwen aan een ander kunt geven.'

Linning kende dankzij operabezoek met haar ouders als kind al tien opera's uit haar hoofd. 'Ik neuriede aria's zoals andere kinderen populaire liedjes.' Het regisseren van een dansopera was daarom een grote droom. Zelf heeft ze er ook veel van geleerd, zegt ze. 'Bij een opera behoren de laatste repetitiedagen toe aan orkest, dirigent en zangers. Bij een dansvoorstelling maak je juist dan nog beslissende keuzes. Nu kan dat niet. Je moet eerder klaar zijn en als regisseur een stap terug doen voor de dirigent. Zangers zijn gewend zich te sparen voor de première, in tegenstelling tot dansers. Gelukkig viel op de première alles op zijn plaats.'

Barokke extravagantie

Net als voor *Synthetic Twin* werkte Linning bij *Madame Butterfly* samen met de jonge, getalenteerde kostuumontwerpster Iris van Herpen. Internationaal gooit Van Herpen al verrassend hoge ogen. Lady Gaga is op een persconferentie op de Filippijnen zelfs gesignaleerd in een creatie van de Arnhemse. Linning: 'Iris is een materiaalrakker. Door een eindeloze repetitieve detaillering van materiaal weet zij veel dynamiek en beweging in haar kleding te leggen.' Voor *Madame Butterfly* creëerde Van Herpen oogverblindende kimono's in felle kleuren, die een sterk Japans gevoel oproepen door een fascinerend origamispeel van

plissés. *Synthetic Twin* blinkt uit door spannende pakken van mysterieus materiaal. Zo dragen de dansers tijdens een zogenaamde 'klievingscène' – tweetallen worden uit hun symbiotische versmelting losgetrokken – nauwsluitende bodysuits tot aan hun kruin. Die zijn bij elkaar gebonden met duizenden meters elastiek door een dito aantal ringetjes. En de stof van de jurkjes in de slotscène is geweven van uiterst dun, handgedraaid garen dat de glans van soepelvallende haren nadert. Linning: 'De kostuumafdeling draait veel uren om alle handwerk te realiseren. De excessieve details zorgen echter voor een barokke extravagantie die prachtig aansluit bij mijn fysieke en beeldende benadering van dans.'

Goddelijke klieving

Zoals in al haar werk draait ook *Synthetic Twin* om Linnings fascinatie voor menselijk gedrag en communicatie. In dit geval toegespitst op het wetenschappelijke en mythische fenomeen van Siamese tweelingen. Linning: 'Ik vroeg mij af hoe Siamese tweelingen communiceren. Zij hebben twee besturingssystemen op één lichaam. Wat gebeurt er dan bijvoorbeeld bij verliefdheid?' Geen gebruikelijke vraag voor de creatie van een voorstelling. Maar Linning vond houvast bij de Rede van Aristophanes uit Plato's *Symposium*, waarin de verschillende verschijningsvormen van de liefde

– heteroseksueel en homoseksueel – worden verklaard uit een goddelijke ingreep van Zeus in de oorspronkelijke drie samengeklonterde geslachten van de mens (man, vrouw, combinatie). Onze navel is de wond die herinnert aan deze goddelijke klieving. Deze mythe zou ook verklaren waarom we nog steeds een onvervulbaar verlangen koesteren naar samensmelting met het andere geslacht.

Voelt Linning zichzelf niet af en toe gespleten, werkend in twee landen en twee dans- en theaterculturen? 'In het begin voelde het wel even als een aardschok. Vooral door de enorme schaalvergroting waarop ik in Duitsland kan werken. Maar nu weet ik het beste van twee systemen te combineren. Ik heb in Nederland een groot en trouw publiek opgebouwd en dat is mij erg dierbaar. Daarom zal ik altijd met voorstellingen door Nederland blijven toeren. En mijn vrienden, familie en collega's wonen in Nederland. Ik ben en blijf een Amsterdammer. Ik word nooit een Duitser.' ◀

Synthetic Twin door NanineLinning.NL & Dance Company Theater Osnabrück.
26 oktober t/m 13 april, in diverse theaters in Nederland.
www.naninelinning.nl

foto Kalle Kuikkaniemi

